

RP 64/2003 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 18 och 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att den fördelning av kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården mellan staten och kommunerna om vilken bestäms i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras så, att statens andel höjs från 28,06 procent till 31,89 procent av de kalkylerade kostnaderna. Härvid sjunker kommunernas andel av kostnaderna på motsvarande sätt från 71,94 procent till 68,11 procent.

Dessutom föreslås i propositionen en änd-

ring av bestämmelsen om höjningen av kommunens självfinansieringsandel på basis av minskade utgifter för utkomststödet. Det föreslås att den sänkande verkan som det särskilda stödet till invandrare har på utgifterna för utkomststödet skall beaktas enligt mera preciserade beräkningar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2004 och avses bli behandlad i samband med den. Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid ingången av 2004.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Höjning av statsandelsprocentsatsen

1.1.1. Fastställande av statsandelsprocentsatsen enligt nuvarande praxis

I 18 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) föreskrivs om bibehållande av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna på social- och hälsovårdens område. Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 71,94 procent och statens andel 28,06 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten statsandelslagen (1147/1996) har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att

statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

Med stöd av 2 mom. i ovan nämnda 18 § beaktas vid kostnadsfördelningen driftskostnaderna för ordnande av verksamhet enligt speciallagar samt statsandelen för driftskostnaderna. I driftskostnaderna ingår inte kostnader för anläggningsprojekt, mervärdesskattens andel, kalkylerade räntor och avskrivningar, kostnader för skötsel av lån eller andra motsvarande poster. Kostnadsfördelningen utreds enligt 3 mom. vart fjärde år.

1.1.2. Kompensation till kommunerna för lindringen av förvärvsinkomstbeskattningen

Höjningen av förvärvsinkomstskattningen innebär att kommunernas skatteinkomster sjunker avsevärt från och med 2003. På basis av detta beräknas skatteinkomsterna sjunka med 113 000 000 euro på årsivå. I enlighet med regeringsprogrammet

för statsminister Vanhanens regering kommer kommunerna att få full kompensation för eventuella förändringar i deras skattebas. Statsandelsprocentsatsen har med anledning av detta redan höjts med 1,05 procentenheter i samband med tilläggsbudgetpropositionen 2003 för att kompensera minskningen i kommunernas skatteinkomster. En lagändring angående höjningen trädde i kraft vid ingången av september 2003 och kommer att tillämpas på den statsandel som fastställs från och med ingången av 2003.

Den ovan nämnda statsandelsprocentsatsen på 28,06 procent för driftskostnaderna inom kommunernas social- och hälsovård är fortfarande klart lägre än t.ex. den procentsats på 57 procent som tillämpas inom statsandelssystemet för undervisnings- och kulturverksamheten. Trots att statsandelssystemen inte är helt jämförbara, har man i olika utredningar om statsandelssystemet fäst uppmärksamhet vid denna skillnad. Också förändringarna i åldersstrukturen och i synnerhet ökningen i de äldsta åldersgrupperna leder till ökade kostnaderna inom social- och hälsovården. I och med höjningen av statsandelsprocentsatsen för driftskostnaderna kan stödet riktas till kommunerna i önskat förhållande till varje invånare, vilket innebär att skatteinkomstbortfallet kan ersättas på ett rättvist sätt. Enligt gjorda beräkningar kommer höjningen av statsandelsprocentsatsen att innebära att stödet för varje kommuns del relativt väl motsvarar minskningen i kommunernas skatteinkomster.

Avsikten är att lindringen av förvärvsinkomstbeskattningen skall fortsätta år 2004 så att kommunernas skatteinkomster uppskattningsvis kommer att minska med sammanlagt 359 000 000 euro på årsnivå jämfört med år 2003. För förlusterna av skatteinkomster föreslås enligt ovan nämnda princip full kompensation till kommunerna i form av en höjning av statsandelsprocentsatsen. Den ökning av statsandelen med 113 000 000 euro som gjordes år 2003 av ovan nämnda skäl ingår i beräkningsgrunderna för statsandelarna 2004, enligt vilka en justering av kostnadsnivån på 1,8 procent beräknas. Följaktligen förverkligas 2 000 000 euro av kompensationen år 2004 genom justeringen av kostnadsnivån. Det föreslås att resten av kom-

pensationen, dvs. 357 000 000 euro, skall förverkligas år 2004 genom att statsandelsprocenten för driftskostnaderna inom kommunernas social- och hälsovård höjs med 3,25 procentenheter.

1.1.3. Tryggande av social- och hälsovårdsservicesystemets funktion

Statsrådet tillsatte den 13 september 2001 ett nationellt projekt för att trygga hälso- och sjukvården i framtiden. Projektets uppgift är att identifiera och bedöma hälsovårdsservicesystemets nuvarande problem och hotande problem samt att utarbeta en plan och ett verkställighetsprogram för avhjälpande av problemen. Det förslag om utvecklande av hälsovårdsservicesystemet som beretts inom projektet överlämnades den 9 april 2002. Statsrådet fattade dessutom den 11 april 2002 ett principbeslut om tryggande av hälso- och sjukvården i framtiden. Avsikten är också att statsrådet år 2003 skall fatta ett principbeslut om det nationella utvecklingsprojektet för det sociala området.

Genomförandet av de nämnda nationella projekten förutsätter en ökning av den statliga finansieringen av social- och hälsovårdsservicesystemet. Det är ändamålsenligt att anvisa tilläggsresurser framför allt genom att höja statsandelsprocentsatsen. Därför föreslås att statsandelen för driftskostnaderna inom kommunernas social- och hälsovård höjs med 53 464 000 euro år 2004 och statsandelsprocentsatsen i motsvarighet härtill med 0,49 procentenheter.

Förutom ovan nämnda höjning av statsandelsprocentsatsen ökar statsandelarna för driftskostnaderna inom social- och hälsovården år 2004 till följd av att man i de kostnader som statsandelen grundar sig på beaktar flera funktionella förändringar som beräknas öka kommunernas kostnader. Dessa förändringar förutsätter emellertid inte någon ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården.

1.1.4. Revidering av det på skatteinkomsterna baserade systemet för utjämning av statsandelarna

Revideringen av det på kommunernas skat-

teinkomster baserade systemet för utjämning av statsandelarna 2002 minskar statens utgifter under åren 2002 – 2004. Statsandelen för driftskostnaderna för kommunernas social- och hälsovård har i motsvarande grad höjts med 88 597 000 euro år 2002. Av detta belopp riktades knappt hälften till en höjning av statsandelsprocentsatsen.

Revideringen av systemet för utjämning av statsandelarna beräknas minska statens utgifter med 92 507 000 euro år 2004. Det föreslås att ett tillägg på 3 910 000 euro till den tidigare beräkningsgrunden beaktas genom att statsandelsprocentsatsen höjs med 0,03 procentenheter.

1.1.5. Mervärdesskattekvittning i fråga om anläggningsprojekt

Statsandel för anläggningsprojekt som släppts fast före 2002 betalas tills projektet slutförts för mervärdesskattebelagda kostnader. Åren 2002 och 2003 har en del av statsandelstillägget på motsvarande sätt använts till kvittning av den mervärdesskatt som ingår i statsandelarna. År 2003 användes 939 000 euro till kvittning.

De anläggningsprojekt som avses ovan beräknas bli slutförda före utgången av 2003. På motsvarande sätt föreslås att det belopp på 939 000 euro som separerats för mervärdesskattekvittningar 2003 fogas till statsandelen för social- och hälsovården genom att statsandelsprocentsatsen höjs med 0,01 procentenheter.

1.1.6. Återförande till statsandelen av anslag som separerats för service för barn och unga som hotas av utslagning

För service för barn och unga som hotas av utslagning separerades som en engångsföreteelse 5 000 000 euro av statsandelsökningen år 2003. Det föreslås att en motsvarande del av anslaget återförs till statsandelarna 2004. På basis av detta föreslås att statsandelsprocentsatsen höjs med 0,05 procentenheter.

1.1.7. Den sammanlagda höjningen av statsandelsprocentsatsen

Med anledning av ovan nämnda ändringar föreslås att statsandelsprocentsatsen för driftskostnaderna inom kommunernas social- och hälsovård höjs med sammanlagt 3,83 procentenheter från nuvarande 28,06 procent till 31,89 procent. Höjningen innebär år 2004 ett tillägg på sammanlagt 420 313 000 euro till de statsandelar som betalas till kommunerna.

1.2. Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Med stöd av 4 § 1 mom. lagen om statsandelar till kommunerna beaktas i de årliga statsandelsgrunderna en förändring i omfattningen eller arten av statsandelsåliggandena om den följer av t.ex. en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga. Därför inverkar t.ex. en ändring i bestämningsgrunderna för utkomststödet automatiskt på statsandelens belopp. Med stöd av nämnda paragraf inverkar däremot inte t.ex. en ändring i bestämningsgrunderna för bostadsbidrag direkt på beloppet av kommunernas statsandel även om den skulle ha faktiska verkningar på nivån av utgifterna för utkomststödet.

I vissa ändringssituationer har det dock ansetts nödvändigt att i statsandelarna också beakta en sådan sänkande verkan på kommunernas utgifter för utkomststödet som baserar sig på något annat än en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet. I 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården finns en särskild bestämmelse om höjningen av kommunens självfinansieringsandel på basis av minskade utgifter för utkomststödet.

Den sänkande verkan som det särskilda stöd till invandrare som träder i kraft vid ingången av oktober 2003 har på utgifterna för inkomststödet har enligt ovan nämnda bestämmelse beaktats som ett avdrag i beloppet av statsandelen för driftskostnaderna inom kommunernas social- och hälsovård. Avdragets belopp har tidigare beräknats uppgå till 13 923 000 euro på årsbasis, och självfinansieringsandelen skall enligt den nu gällande

paragrafen på motsvarande sätt höjas med 2,69 euro från år 2004. Enligt mer preciserade beräkningar uppgår beloppet av avdraget dock till 15 486 000 euro på årsnivå. Enligt detta borde kommunens självfinansieringsandel höjas med 2,99 euro från år 2004. Det föreslås att ändringen genomförs genom att man justerar ovan nämnda 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

En höjning med 3,83 procentenheter av den ovan föreslagna statsandelsprocentsatsen för driftskostnaderna inom kommunernas social- och hälsovård har vid dimensioneringen av statsandelen beaktats på så sätt att anslaget har höjts med sammanlagt 420 313 000 euro. Av anslaget hänför sig 357 000 000 euro till kompensationsen för att kommunernas inkomster minskar på grund av lindringen av förvärvsinkomstbeskattningen. På motsvarande sätt föranleds 53 464 000 euro av det anslagsbehov som hänför sig till det nationella hälso- och sjukvårdsprojektet samt det nationella utvecklingsprojektet för det sociala området och genomförandet av dem. Utgående från anslagsbehovet föreslås att statsandelsprocentsatsen höjs med 0,49 procentenheter. Dessutom föranleds sammanlagt 9 849 000 euro på ovan nämnda sätt av höjningen av statsandelen med 0,09 procentenheter.

På grund av det särskilda stödet till invandrare beräknas kommunernas utgifter för utkomststöd årligen minska med 15 486 000 euro från och med år 2004. Samtidigt föreslås att kommunernas självfinansieringsandel på ovan nämnda sätt höjs med 2,99 euro för varje kommuninvånare från och med år 2004.

Det föreslås ingen ändring i de egentliga bestämningsgrunderna för statsandelen. Den i propositionen avsedda tilläggssatsning som riktas till statsandelen för social- och hälsovården anvisas enligt de nuvarande kalkylerade bestämningsgrunderna för kommunerna utan slutgiltigt fastställande av användningsändamålet. Avsikten är dock att genom information styra beslutsfattandet inom kom-

munerna så att de tilläggsresurser som fås genom statsandelen i realiteten används inom kommunerna för de ändamål som anges ovan i denna förordning.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionen har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

4. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2004 och avses bli behandlad i samband med den.

Höjningen av statsandelsprocentsatsen i enlighet med propositionen hör samman med regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av inkomstskattelagen och lagen om skatteskalorna år 2004. I samband med höjningen av statsandelsprocentsatsen har man också beaktat lagstiftningen om ibruktagande av servicesedlar år 2004, varom föreslås att regeringen skall avlåta en särskild proposition till lagar om ändring av 4 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, socialvårdslagen och 12 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården. Statsandelsprocentsatsen påverkans också av de bestämmelser om arbetstagarens och arbetsgivarens skyldigheter då det gäller fortbildning för personalen inom hälso- och sjukvården, varom föreslås att regeringen skall avlåta en särskild proposition till lagar om ändring av folkhälsolagen och 10 § lagen om specialiserad sjukvård.

Om det i samband med behandlingen av de sistnämnda propositionerna görs ändringar i dem, skall dessa ändringar beaktas också vid behandlingen av denna proposition.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag**om ändring av 18 och 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 18 § 1 mom. och 45 a § 1 mom. 3 punkten, dessa lagrum sådana de lyder, 18 § 1 mom. i lag 661/2003 samt 45 a § 1 mom. 3 punkten i lag 1187/2002, som följer:

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 68,11 procent och statens andel 31,89 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten statsandelslagen har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

45 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Kommunens självfinansieringsandel per invånare, om vilken föreskrivs i 17 §, höjs enligt följande:

3) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till det stöd som avses i lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) höjs självfinansieringsandelen med 0,67 euro 2003 och med 2,99 euro från och med 2004.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 16 september 2003

Republikens President**TARJA HALONEN**Omsorgsminister *Liisa Hyssälä*

Lag

om ändring av 18 och 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 18 § 1 mom. och 45 a § 1 mom. 3 punkten, dessa lagrum sådana de lyder, 18 § 1 mom. i lag 661/2003 samt 45 a § 1 mom. 3 punkten i lag 1187/2002, som följer:

Gällande lydelse

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 71,94 procent och statens andel 28,06 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten statsandelslagen har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

45 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Kommunens självfinansieringsandel per invånare, om vilken föreskrivs i 17 §, höjs enligt följande:

Föreslagen lydelse

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 68,11 procent och statens andel 31,89 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten statsandelslagen har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

45 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Kommunens självfinansieringsandel per invånare, om vilken föreskrivs i 17 §, höjs enligt följande:

Gällande lydelse

3) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till det stöd som avses i lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) höjs självfinansieringsandelen med 0,67 euro 2003 och med 2,69 euro från och med 2004.

Föreslagen lydelse

3) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till det stöd som avses i lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) höjs självfinansieringsandelen med 0,67 euro 2003 och med 2,99 euro från och med 2004.

Denna lag träder i kraft den 200 .
